

Шевченків міф про Габермаса

Антон Фінько

Юрген Габермас. *Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство*. Переклад з німецької Анатолія Онишка. — Львів: Центр гуманітарних досліджень Львівського Національного університету ім. Івана Франка; видавництво «Літопис», 2000.

Олексій Шевченко. «Комунікативна утопія в українському контексті». — *Критика*, 2001, ч. 4.

Подібно до Гоголя Габермас пише свою другу частину «Мертвих душ» у вигляді проекту «комунікативної філософії».

Олексій Шевченко

Как только завидывали в стороне хутор, тотчас сворочали с большой дороги и, приблизившись к хате, выстроенной поопратнее других, становились перед окнами и во весь рот начинали петь кант. Хозяин хаты, какой-нибудь старый козак-поселянин, долго их слушал, подпершись обеими руками, потом рыдал прегорько и говорил, обращаясь к своей жене: «Жинко! то, что поют школяры, должно быть очень разумное; вынеси им сала и чего-нибудь такого, что у нас есть!» ... Подкрепившись таким запасом, грамматики, ритори, философы и богословы опять продолжали путь.

Микола Гоголь, «Вій»

Вихід у світ українського перекладу габлітаційної праці Юргена Габермаса «Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство», — за що мусимо подякувати Центрові гуманітарних досліджень Львівського університету та Фондові «Відродження», — був, либонь, однією з найприємніших літературно-політичних подій минулого року.

Появі цього видання передувала публікація низки досліджень українських послідовників Юргена Габермаса й Карла-Отто Апеля та інтерпретаторів комунікативної теорії. Йдеться зокрема про такі праці, як «Комунікативна практична філософія» та «Універсальний моральний дискурс як моральна метанституція легітимації політичного ладу» Анатолія Ермоленка, «Першоджерела комунікативної філософії» Людмили Ситниченко та «Трансформація філософії і проблеми історичного апіорі» Володимира Купліна.

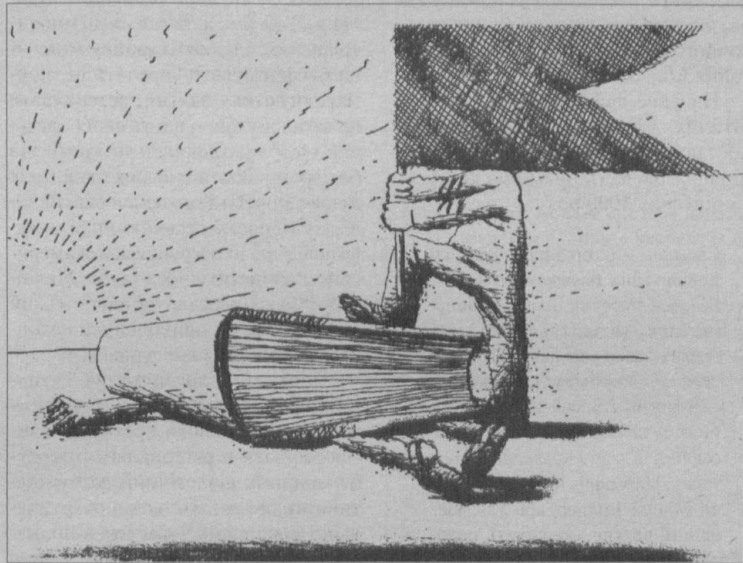
Можна припустити, що й надалі інтерес до комунікативізму в Україні лише зростатиметься. Адже українська філософська спільнота, яка вочевидь потребує «євроремонт», не може нехтувати спадщиною Габермаса — визнаного речника етичної думки Заходу.

Вельми критична щодо комунікативістської теорії стаття Олексія Шевченка лише засвідчила актуальність Габермасових ідей. Адже в ній жорсткість звинувачень (якій позаздрив би і вікопомний «агітпроп») приховує факт визнання автором того, що Габермасові ідеї таки дуже зачіпають певні верстви пострадянських інтелектуалів, а отже, ставлення до комунікативізму може виявитися вагомим чинником політико-філософської дискусії.

Стислу й доволі влучну характеристику дав «Структурним пере-

тичну позицію, послугуючись процедурами на кшталт відкритого змагального судочинства. Саме ця публіка, зорієнтована на модель еллінського поліса із властивою йому симетричністю відносин між учасниками публічних обговорень, домоглася перетворення держави на відкриту публічну установу.

З ідеологічного погляду громадянське суспільство сягає корінням вельми близьких Габермасові ідеалів бюргерського (буржуазного) гуманізму. Тож аналізуючи значення європейського міста, що було базую

Малюнок Володимира Костриця

творенням» найпоспідовніший, мабуть, серед українських етиків прихильник «комунікативного повороту» Ермоленко:

Тема громадськості є важливим чинником габермасівської теорії комунікативної дії взагалі. Провідна ідея інституцій громадськості полягає в тому, щоб за допомогою медіуму публічного обговорення контролювати й легітимувати системи панування. Інституція, яка утворюється разом з буржуазною правовою державою, як показує Габермас, руйнується разом з переходом до державно-організаційного чи пізнього капіталізму, спричиняючи проблеми легітимації. ... Відтак громадськість втрачає своє ліберальне значення. Отже, проблема полягає в тім, щоб відродити громадськість як легітимуючу панування інстанцію, відродити відмінність між державою і громадянським суспільством, а відтак і раціональний контроль над структурами панування.

У «Структурних перетвореннях», які й Шевченко визнає «написаною на багатому емпіричному матеріалі добротною роботою», Габермас піддав аналізу процес трансформування становаго суспільства у суспільство громадянське. Роль головного суб'єкта цього процесу відігравала «резонерська публіка», здатна оприлюднювати свою кри-

зього гуманізму, Габермас (як і Карл Мангайм у працях з історії європейської інтелігенції) зауважує не лише його економічну вагу, але й роль у формуванні культурно-політичної інфраструктури публічності — кав'ярень, літературних салонів, застільних товариств. У рамках цих публічних інституцій склалася атмосфера резонерства, вільно-критичного обговорення загальнозначущих проблем серед рівних його учасників — необхідне підґрунтя громадянського суспільства, котре Габермас, наслідуючи Лессінга, виводить (як і взагалі ліберальні настанови) безпосередньо з масонської ідеології.

Якщо в салонах і кав'ярнях формувалася потрібна для підтримки публічності літературна відкритість, то резонерська публіка завдячує своє зростання демократичнішим інституціям, як-от театри, музеї, концерти тощо. Та головним осередком громадянського суспільства була, за Габермасом, *буржуазна сім'я*, освічена, виплекана у традиціях гуманістичного етосу та здатна контролювати приватну власність.

Генезу громадянського суспільства Габермас докладно розглядає на прикладі Англії, де від початку XVIII століття завдяки низці чинників — поширенню незалежної від короля партійної преси, діяльності публіцистично-резонерів на кшталт Дефо чи Свіфта, утвердженню процедури парламентських дебатів, умінню парламентської опозиції апелю-

вати до «здорового глузду», соціальної моралі та громадської думки — вперше постає політично функціональна відкритість.

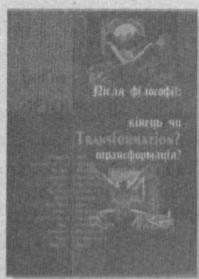
Розвиток публічних інституцій, вважає Габермас, перетворив громадську думку в Англії на *рівноправного партнера парламенту*, обмеживши у такий спосіб суверенітет законодавця і змусивши опозицію від фронди та змов еволюціонувати у бік парламентської меншості. Водночас було уможливлено публічне резонерство щодо найважливіших морально-політичних тем: розподілу влади, міжпартійних відносин, поглиблення корупції.

Статусу логічного осередку ідеології публічності набуло поняття *універсальної правової норми*. Відкритість публічної сфери та критицизм, спричинені можливістю апелювати в розв'язанні громадських справ до здорового глузду та соціальної моралі, очевидно прискорили нормативне впорядкування суспільних відносин. Відтак адміністративна компетентність та відносно незалежна юстиція беруть гору у правовій державі саме за умов зміцнення влади громадської думки, і то засадничо спрямованої не на обмеження, а на скасування насильства та структур панування: «Громадська ідея законної держави, тобто зведення всієї державної діяльності до якомога щільнішої системи норм, які набувають законності через громадську думку, вже спрямовані на усунення держави як інструменту панування взагалі».

Цей мотив *принципової ірраціональності політичного панування* та його інституцій, який споріднює Габермаса з ідеями анархолибертаризму та Маркса, становить логічний стрижень комунікативізму. Звідси випливатимуть усі норми комунікативної етики, соціологічно-емпіричну базу якої заклали саме «Структурні перетворення».

Хибність будь-якого зміцнення інституцій панування через звуження простору громадської відкритості Габермас демонструє у своєму аналізі розвинутого капіталізму, за умов якого головне надбання громадянського суспільства — чітке розмежування сфер публічного та приватного, наявність літературно відкритої резонерської публіки — зазнали суттєвої деструкції.

Деградація культурологічного резонерства до рівня культурницького споживання; криза освіти в буржуазних родинах; надмірне зближення держави та суспільства; поява підпорядкованого диктатові життєвих потреб, реклами та піар-технологій простору цинічного маніпулювання громадською думкою з боку «мас-медій»; відмова освічених верств від свого месіанського покликання; девальвація демократичного волевиявлення пересічних партійців через інсценування політичної відкритості під час виборів; зменшення впливу критичної публіцистики — всі ці тенденції Габермас цілком

Після філософії: кінець чи трансформація?

Упорядники: К.Байнес та ін.

Переклади з англійської Степан Кожарний,
Володимир Куплін, Ольга Соболь
за редакцією професора Віталія Ляха
Київ: Четверта хвиля, 2000

Збірник концептуальних маніфестів провідних західних мислителів повоєнної доби, щойно виданий по-українськи, англійською мовою з'явився 1986 року. Порівняно юний постмодернізм саме вступив тоді в героїчний період свого життя, впевнено долаючи опір сивого Модерну, й поважним науковцям, авторам збірки та її упорядникам Кеннетові Бейнзу (sic), Джеймсові Бомену та Томасові Маккарті (про існування цих «ін.» з українського видання дізнатися годі) «кінець філософії» та пошуки засобів його відвернути видавалися тоді справді підставовою темою. Фундаментальні зсуви в характері сучасного філософування, описані в передньому слові, зумовили й структуру книжки. Відкривають її тексти чотирьох паладинів радикального постмодернізму, що чотирма колонами штурмують фортецю «тотального»: «Прагматизм і філософія» Річарда Рорті, «Постмодерністська ситуація» Жана-Франсуа Ліотара, «Проблеми методу» Мішеля Фуко й «Цілі людини» Жака Дерріда. Ці нині класичні праці на той час, либонь, приголомшили гуманітарну спільноту й змусили її гарячково шукати порятунку від нагної пошесті. У двох дальших розділах речники різних євроамериканських філософських шкіл, буцімто приречених своїми непримиренними колегами, якраз і пропонують — хтось «систематичні» трансформації (Дональд Девідсон, Майкл Даміт, Гларі Патнем, Карл-Отто Апель, Юрген Габермас), а хтось — лікування герменевтикою, риторикою, ревізованим неогегельянством тощо (Ганс-Георг Гадамер, Поль Рікер, Аласдер Макінтайр, Ганс Блюменберг, Чарльз Тейлор). Утім, упорядники в коротких вступлах до кожного тексту вносять у цю битву мирний хрестоматійний дух тієї ж таки «тотальності», підважуючи саму ідею «смерті філософії». Тож українська версія цієї фундаментальної хрестоматії лише вчора актуальних проблем з'явилася таки вчасно: ще трохи, й було б запізно, адже й «післяфілософствуванню» колись настане край, навіть в Україні.

Володимир Кондзьолка Історія середньовічної філософії Львів: Світ, 2001

У навчальному посібнику Володимира Кондзьолки стисло розглянуто витокі й основні тенденції розвитку середньовічної філософії від пізньохристиянського періоду (александрійська школа III—II століття до н.е. та неоплатонізм) аж до «нової схоластики» Оккама та філософських ідей німецьких мистиків XIV століття Мейстера Екгарта й Генріха Сузо. До курсу додано список рекомендованої літератури, але, на жаль, видання не має іменного покажчика.

справедливо анафемствує, доходячи вельми невтішного висновку: організований капіталізм «рефеодалізує» суспільні відносини, а буржуазний гуманізм дедалі більше занепадає.

Впадає в око, що попри жорстоку критику багатьох аспектів соціальної держави, глорифікацію суто буржуазних чеснот і підозріле ставлення до великих геть забюрократизованих партій-монстрів, Габермас насправді не заперечує *лівих цінностей*, — досить згадати його заяву про те, що громадянська відкритість є щось інше, «ніж клапоть ліберальної ідеології, яким соціальна демократія може знехтувати». Ці слова узгоджуються з позицією Апеля, за яким усталенню демократії в західних країнах наспереду сприяв рух соціальної демократії, схильний (на відміну від радянської практики) до недогматичного та неелітаристського прочитання Маркса.

Напевне, найточніше означив політичну зумовленість Габермасової постави А. Гутереш в інавгураційній промові на Паризькому конгресі Соцінтерну 1999 року:

Сьогодні ми, горді нащадки ідей Бернштайна, Бауера, Каутського, Жореса, Роселлі, Брандта, Пальме, пишаємося їхньою спадщиною. А що ми впевнені у своїх переконаннях, то можемо відкритися і для нових внесків зі скарбоніці сучасної політичної філософії: для візії справедливості у таких філософів, як Джон Роулз чи Майкл Волцер, або для концепцій власне демократії, опертих на постійному взаємозв'язку між громадянським і політичним суспільством, про який говорить Юрген Габермас. Цей новий ідеологічний синтез є відкритим, але сягає корінням нашої традиції, наших цінностей і принципів.

За велемовною риторикою Гутереша приховано факт спорідненості між «комунікативним поворотом» і традицією європейської демократичної лівиці, спертою на спадщину просвітницького гуманізму з його відчуттям конфлікту між мораллю та реальним життям, етичним універсалізмом і соціальним прогресизмом. Водночас ідеї комунікативізму живлять погляди тих лівих, котрі підштовхують соціальну демократію до тіснішого зближення з ліберальними настановами. Особисто Габермас наполягає на тому, що шлях до соціальної демократії лежить через серйозне та зрефлексоване продовження проекту громадянського суспільства за умов панування неформальної громадської думки та поширення мережі різноманітних громадських організацій.

Філософську основу такої позиції становить уявлення, похідне від кантівської етики обов'язку, за яким моральні норми не можна вивести з емпірики реального життя. Вони мають бути раціонально обгрунтовані та набути статусу всезагальної значущості. Тут комунікативісти відтворюють просвітницькі та гуманістичні настанови філософії Канта з властивою їй апеляцією до універсальних (загальнолюдських) цінностей

та антипатріархальним ідеалом «зрілої особистості», яка здатна публічно давати собі раду на власний розсуд усупереч авторитарному керівництву з боку будь-яких інших осіб.

Кантівська позиція приваблює Габермаса й Апеля насамперед тому, що базується на універсально значущій вимозі рівності прав і обов'язків індивідів. Успадкувавши ригористичну й егалітарну етику категоричного імперативу, комунікативісти мусять заперечувати будь-які форми морального релятивізму та примітивного етичного плюралізму, який відкидає існування загальнозначущих цінностей в емпіричному світі, де реально існує багато різноманітних етосів, як вузьконаціональних, так і професійних.

Цим зумовлено негативне ставлення Габермаса та Апеля до мислителів, які піддають сумніву можливість сформувати нерелятивну нормативну етику, здатну претендувати на загальну значущість своїх настанов. Особливо дошкульної критики з боку комунікативістських теоретиків зазнає Рорті з його «провокативно-антиуніверсалістською позицією» (Апель) щодо обгрунтування американських інституцій, а також Макінтайр і Фуко (через антистотистський пафос); взагалі, прихильники неконсерватизму й постмодернізму.

Проте монологічний суб'єктивний раціоналізм кантівського вчення комунікативісти прагнуть трансформувати в раціоналізм інтерсуб'єктивний, діалогічний, комунікативний, що втілюється в обгрунтуванні моральних норм через спілкування людей. На їхню думку, етичні норми мають формуватись у неспотвореному умовами панування дискурсу, себто у вільному обговоренні норм і цінностей, опертим на раціональний аргументації. Моральної цінності для них набувають самі умови, які уможливають таке вільне спілкування, а відтак загальнолюдський консенсус і розв'язання місцевих проблем і конфліктів, — демократія та громадянське суспільство.

Звісно, позицію Габермаса й Апеля щодо можливості остаточного раціонального обгрунтування моральних і політичних норм у рамках спеціальних інтерсуб'єктивних процедур незаперечною аж ніяк не назвеш. Навіть багато хто з теоретиків демократичної лівиці наполягає на праві людини обирати норми та цінності, керуючись тільки власним рішенням і не зважаючи на міру його розумності чи на вимоги колективної відповідальності людства. Однак є й такі опоненти комунікативізму, з чим підходом погодитися занадто проблематично, навіть і не будучи прихильником етичних настанов Габермаса й Апеля.

Серед них опинився й Олексій Шевченко, котрий в оцінці Габермасового доробку намагається реанімувати систему доказів, яка на початку 90-х років допомогла завдати нищівного удару комуністичній ідеології: критику «утопії». Тоді вважали, що варто лише відкинути горезвісний марксистський віру в перспективу соціального звільнення, позбутися, за словами Олега Білого, «профетичного фетишизму» Марксового

вчення, зректися діалогу з просвітницьким гуманізмом, — і Україна негайно втрапить на шлях розвинутої демократії.

Проводячи вельми ризиковану паралель між Габермасом і Гоголем, Шевченко має на меті протиставити «раннього» («хорошого») Габермаса часів «Структурних перетворень» «пізньому» («поганому») Габермасові — творцеві комунікативної теорії. «Структурні перетворення», вважає він, — це відрізок добротного критицизму, натомість комунікативізм є квазіпасторським, квазірелігійним учінням, за своєю утопічно-ідеологічною спрямованістю цілком суголосним пострадянській «інтелігентській свідомості» з властивим їй еклектичним поєднанням революційного пафосу, очікуванням «доброї звістки» й охрानительським служінням Системі.

З огляду на це, Шевченко ставить на карб Габермасові й Апелю приховану апологію репресивності, замасковану емансипаторською прагматикою критики панування. Ця репресивність випливає з орієнтації комунікативізму на нормативну етику, тобто з прагнення якомога нормативніше впорядкувати життя.

Оголосивши, за радянською термінологією, черговий «похід проти розуму», засудивши раціоналізм, трансценденталізм і універсалізм, а на додачу й усю християнську традицію, Шевченко, зрештою, заходився підривати престиж та ідеології громадянського суспільства. Згідно з його логікою, той факт, що Габермас визнає деструкцію громадянського суспільства внаслідок втрати впливу резонерської публіки, робить непотрібним спроби реценсії інституцій громадянського суспільства в сучасній Україні. «Громадянське суспільство», «Європа» — все це лише слова з мовно-міфологічних практик, які не мають жодного стосунку до актуальних процесів в українському суспільстві.

Взагалі, як випливає з Шевченкової логіки, переваги західної системи цінностей відносні, добром її можна вважати, лише порівнюючи з репресивними жахами тоталітаризму. Отже, Захід має відцепитися від України зі своїми геть набридлими лицемірно-священницькими повчаннями щодо прав людини й дати змогу їй та іншим країнам («формам соціальності») жити як їм заманеться.

Очевидно, Шевченкові міркування щодо громадянського суспільства віддзеркалюють погляди тих кіл української еліти, які умовно можна назвати «реалістичними». Ці здебільшого освічені й далекоглядні люди певні, що ідеологія прав людини та громадянського суспільства лише приховує брутально-ціннічну боротьбу за світові ресурси на глобальній «великій шахівниці». У світовій політиці панує культ сили та зневага до країн, що виявили слабкість у протистоянні. Тож Україні не варто було, наприклад, відмовлятися від ядерної зброї на угоду сильнішим із геостратегічного погляду державам.

Аж ніяк не намагаючись спростувати аргументи «реалістів» щодо міри цінності сучасної світової політики, хотів би наголосити, однак,

що вважати інституції прав людини та громадянського суспільства лише «ідеологічним маскуванням» — це така сама крайність, як і, скажімо, твердити, будімо міжнародний лад оперто тільки на нормах міжнародного права та справедливості.

Як впливає з Габермасового тексту, утвердження інституцій громадянського суспільства дозволяє стабілізувати політичну систему, трансформувати внутрішню опозицію у лояльну щодо державних інтересів парламентську меншість. Зауважмо, що за відсутності громадянського суспільства внутрішня опозиція завжди перетворюється на об'єкт маніпуляцій із боку зовнішніх сил, і це загрожує захитати політичну стабільність у державі. Отож вимоги до нашої країни злібералізувати ринок ЗМІ та запровадити міжнародні стандарти прав людини відповідають насамперед інтересам України, а не тих сил, що намагаються її послабити.

Зовсім інше має на меті Шевченко, проводячи паралель між Гоголем і Габермасом. Вона стає зрозумілішою, якщо взяти до уваги передмову до видання «Структурних перетворень» 1990 року, де автор визнає, що основний корпус книжки складає аналіз форм самої лише буржуазної публічності; «плебейську відкритість», мовляв, описано у Бахтіна, тож про неї не йдеться. А що Бахтін досліджував опозицію «плебейської» карнавальної культури офіційному ієрархічному пануванню на прикладі сміхової культури Білорусі та України, то Шевченкова аналогія набуває певного сенсу. Адже ранній Гоголь описував вільну бурсацьку «рекреаційну» культуру доби великих українських філософів Хоми Брута та Тиберія Горобця, споріднену з милим його серцю «народним» («плебейським») сміховим світом України. Себто так чи так глузував з офіційної святенницької поважності, адептом якої став у зрілі роки. Симпатизуючи «карнавальному» Гоголю та ранньому Габермасу — критикові західного суспільства, і, навпаки, гаячи зрілий Гоголь з Габермасом як «святенницьких» проповідників, Шевченко відкривається нам зовсім з нового боку: вже не як речник левних елітних угруповань, а, радше, як ідеолог, що зневажає ієрархію та панування. Таким чином він зненацька солідаризується зі зневаженою «інтелігентською свідомістю», відтворюючи її схильність водночас підтримувати владу й опонувати їй.

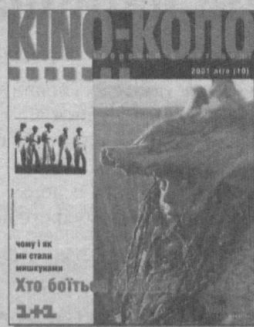
Зовсім не випадково цей протест проти ієрархічного панування дається згазку у критиці комунікативної теорії: хай вона сама й ставить під сумнів ієрархію та панування, але Шевченко не визнає претензій Габермаса й Апеля на антиавторитарну поставу, бо їм ідеться про нормативне упорядкування життя. А Шевченко в кожній загальнообов'язковій нормі — моральній чи правовій — бачає прояв репресії та панування. Для нього сумнівними є і будь-які спроби регламентувати «життя», й аскетичні практики, що виправдовують такі обмеження. Його заперечення християнства й альтернативних, але близьких за моральним ригоризмом світських ідеологій на

кшталт комунікативізму, либонь, сягає корінням не тільки у постмодернізм Фуко, але й у ніцшеанський романтизм із властивою йому недовірою до логіко-дискурсивного знання та апологією вільної гри життєвих сил. Шевченкова критика ідей Габермаса й Апеля в такому контексті скидається, далєбі, на позицію даосів чи дзен-буддистів, які, полемізуючи з конфуціанським прагненням приборкати «природні» нахили людини, створивши систему культурних обмежень, сформулювали головне антилегалістське гасло всіх часів і народів: «Що більшає законів, то більшає розбійників».

Викриваючи «репресивність» норми, Шевченко, втім, не пропонує жодної заміни нормативному впорядкуванню суспільного життя. Це й не дивно, адже прямою альтернативою пануванню загальнозначущої норми є стан беззаконня, цілковитого свавілля, насильства та «війни всіх проти всіх». Спростовуючи позицію теоретиків комунікативної теорії, він не так чинить опір репресії, як ставить під сумнів здатність людини самостійно обмежувати себе заради раціонального вибору. Він також відмовляється визнавати здійсненність чіткого розмежування між світом добра та зла. Адже ще Богдан Кістяківський довів, що таке розрізнення відбувається тільки на засадах загальнозначущих норм, можливість формування та формулювання яких указує на свободу й автономію людини. Отже, Шевченкові варто згадати Габермасів закид на адресу Фуко, який, мовляв, із «водою вихлюпнув дитяток», ототожнивши «інструментальну раціональність», що обслуговує структури панування, з власне розумом.

У кінцевому підсумку Шевченко виступає проти всіх доктрин, побудованих на засадах «неприйняття» світу та критики «гріховності» людського життя. Ставши на позиції «авангардистського менталітету», він закликає «підірвати» наріжну тенденцію європейської цивілізації, яка полягає, за словами Айзенштадта, в існуванні певної напруженості між світським і трансцендентним устроєм, між світом чинного та належного, напруженості, що її окрема людина намагається подолати, пошукуючи шляхів «спасіння».

Все це зрештою зумовлює Шевченкову міфологізацію значення проекту «Габермас-в-Україні». Попри очевидний у нас інтерес до комунікативної теорії, твердження про «перемогу справи Габермаса й Апеля» у певних типах «інтелігентської свідомості» є вельми сумнівним. Як що вона в них і перемагає, то аж ніяк не в Україні, а радше в Німеччині та в інших країнах Західної Європи, де справді потребують ідеологем, спрямованих на демократизацію та відродження критичного пафосу «резонансерської публіки». У нашій країні реценція комунікативістських ідей тільки-но розпочалася, але якби українські «граматики, ритори, філософи та богослови» на своєму шляху більше зважали на настанови комунікативізму, це, далєбі, тільки сприяло б гуманізації цілого суспільного життя.

KINO-KOLO

Щоквартальний часопис
екранних мистецтв
№ 10 (літо), 2001

Сандер Виноградов розповідає про класиків британського кінематографа Майкла Павела та Еріка Пресбургера. У «Фестивальному колі» стаття Сергія Тримбача про МКФ «goEast» у Вісбадені й стаття Аксінї Куріної про Московський МКФ «Лики кохання».

В розділі «Коло фільму» Вадим Трінчін на прикладі російського документального фільму «Я — чайка» Георгія Параджанова розглядає аспекти «професійного акторства» і «гомо-акторства». Лариса і Леонід Алексійчуки досліджують проблеми відбиття сексуального та фізіологічного в новочасному кінематографі, ґрунтуючись на аналізі фільмів «Острів» корейця Кіма Кі-Дука та «Зуби» італійця Габріеле Сальватореса. Лариса Березовчук пропонує нотатки про психологічні підвалини інтерактивності — «Чому і як ми стали мишкунями».

Передплатний індекс видання — 22944.

Передплатити журнал можна в будь-якому поштовому відділку зв'язку, а також за каталогом фірми «Саміт», тел.: (044) 254-50-50.

Журнал можна придбати в київських книгарнях, на київських книжкових ринках «Петрівка» та «Книжковий квадрат» (пл. Слави), в кінотеатрі «Кінопалац», а також безпосередньо в редакції.

Тел./факс: (044) 490-01-01, додатковий — 3003.

e-mail: kinokolo@1plus1.net

Листування: KINO-KOLO, а/с 40, Київ-21, 01021

Ілюстрований журнал

Видасться з 1995 року

Передплатний
індекс 74249

№ 4, 2001

КІНОТЕАТР

Нове число «Кіно-Театру» відкриває розмова Лариси Брюховецької з кінокритиком Леонідом Череватенком про останній кінематографічний події, а найбільше — про відповідальність митця-кінематографіста перед глядачами за моральні норми, які він прищеплює їм своєю творчістю.

Серед інших кіносюжетів привертають увагу стаття Вадима Скуратівського про «загальні контури феномену Пазоліні»; розмова про нові фільми — «На полі крові. Akeldama» Ярослава Лупія, знятий на Одеській кіностудії за творами Лесі Українки, «Тир» — курсову роботу студента кінофакультету КДІТМ Тараса Томенка, що отримала нагороду Нью-Йоркської Академії кіно в рамках Берлінале; «Малена» Джузеппе Торнаторе, номінований цього року на «Оскар» у категоріях «Найкраща операторська робота» та «Найкраща музика». Ганна Андреева досліджує одну з ділянок масової культури — фільми жахів; Романа Бучко міркує про «батька поп-арту Енді Воргола» та його стосунки з кінематографом; Єжи Пляжевський та Олена Новикова описують перебіг останнього Берлінського кінофестивалю.

В театральній частині часопису Валентина Гричук у статті «Замальовки про режисерські уподобання» веде мову одразу про кілька вистав різних режисерів: «Одруження» Андрія Жолдака (за Гоголем, Черкаський обласний музично-драматичний театр); «Багато галасу в Парижі» (за Мольєром, Київський театр драми і комедії) та «Sanctus» (за Гофманом, київський театральний осередок «Бенефіс»), обидві — Дмитра Богомазова; «Гедді Габлер» Станіслава Мойсеева (за Ібсеном, Київський молодий театр). Надія Мірошніченко оглядає «фрагмент» «Золотої Маски» — всеросійського показу кращих вистав.

Героями статей, присвячених окремим помітним творчим особистостям, цього разу стали режисер Василь Вовкун, театральний композитор Юрій Шевченко, актриси Лариса Кадирова та Тетяна Шуран.

Рецензуються нові книжкові видання, насамкінець уміщено хроніку кіно- й театральних подій.

04070 Київ, вул. Г.Сковороди 2, НаУКМА, корп. 1, кімн. 216 • тел.: (044) 416-6096
e-mail: ktm@ukma.kiev.ua • web-site: <http://www.ukma.kiev.ua/pub/KTM>